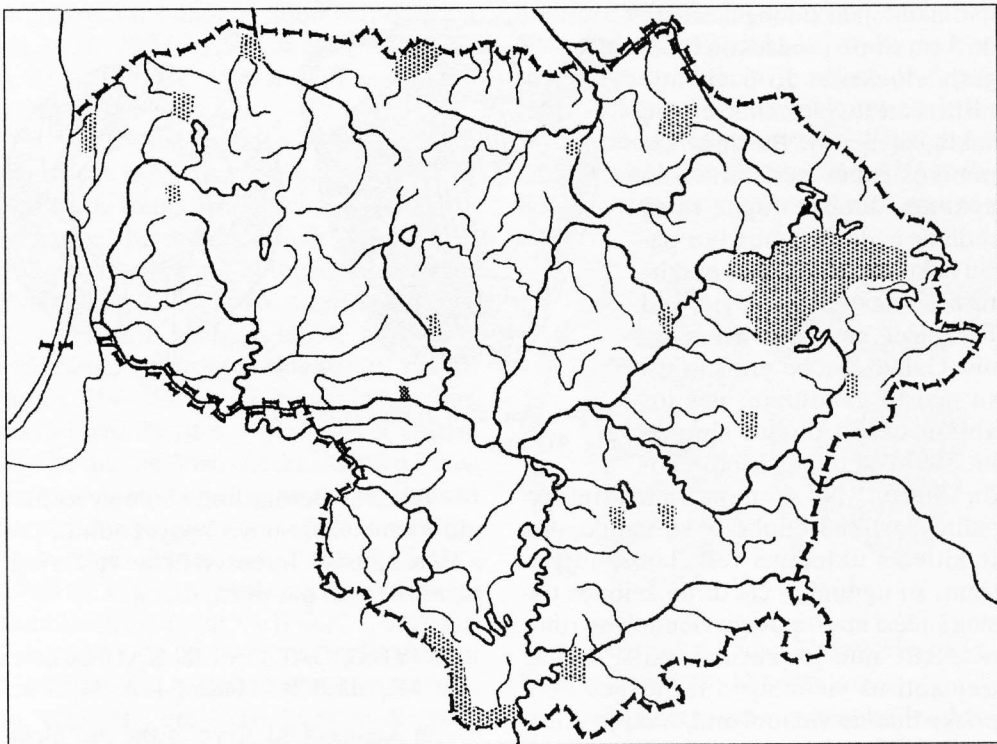

X. ARCHEOLOGINIŲ PAMINKLŲ ŽVALGYMAS

42 pav. Archeologinių paminklų žvalgymas.

Fig. 42. Survey of the archaeological sites.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI GARDAME

Renaldas AUGUSTINAVIČIUS, Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

2000 m. KPC atliko Gardamo radimvietės (Gardamo sen., Šilutės r.) žvalgomuosius archeologinius tyrimus (vadovas Zenonas Baubonis).

Remiantis 1984 metų MMT žvalgymo duomenimis, 1992 06 16 paminklas kaip senkapis įrašytas į Išaiškinamų kultūros ir istorijos paminklų sąrašą.

Šioje vietoje randamas senienas nurodo A. Tautavičius (Tautavičius A., 1976, *LII Rankraščių skyrius*, b. 511). Anot autoriaus, Žemaičių Naumiesčio vidurinės mokyklos mokytojas B. Orentas iš Gardamo buvo gavęs antkaklę kūginiais galais. Nuvykus į vietą paaiškėjo, kad archeologiniai radiniai rasti miestelio PV pakraštyje, į V nuo kapinių, Tenenio dešiniajame krante, aukštame dirbame lauke. Be to, šiame lauke buvo rastos kelios apyrankės ir kelios antkaklės. 1984 m. radimvietę žvalgė MMT. Ji lokalizuota 100 m į ŠR nuo Tenenio upės dešiniojo kranto, 100 m į PV nuo Gardamo miestelio centro. Radimvietė buvo ariama, dalis jos užstatyta. Išsiaiškinta, jog čia rasta monetų, žalvarinių antkaklių, apyrankių ir molinių puodų šukių. Ekspedicijos metu (2000 m.) nustatyta, jog per kapinyno teritoriją, nuo gyvenamųjų namų iki Tenenio upės, iškasta didžiulė kanalizacijos tranšėja.

Vadovaujantis KPC 2000-ųjų metų archeologijos vietų apskaitos, inventorizavimo ir tyrimų programa, pagrindinis ekspedicijos tikslas buvo nustatyti spėjamo Gardamo radimvietės kultūrinę vertę bei jos teritoriją. Ištirtas 30 m² plotas ir nustatyta kapinyno teritorija.

Tirta Gardamo miestelio sodybų sklypuose. Pirmas tiriamas plotas (4x5 m dy-

džio perkasa) atidengtas apie 20 m į R nuo aukštos įtampos linijos. Antras plotas (2x5 m dydžio) buvo nutolęs apie 65 m į R nuo pirmo, arčiau medžiais apaugusio šlaito. Tokiu būdu stengtasi kuo plačiau apčiuopti radimvietės pėdsakus. Dar planuota ištirti 3 plotus spėjamo kapinyno centre, bet paaiškėjus, kad čia yra kanalizacijos tranšėja, šios minties atsisakyta.

Plote 1 nuėmus iki 7 cm velėną bei kelis podirvio sluoksnius, atsidengė priemolio sluoksnis, kuriame, 30–40 cm gylyje, skaičiuojant nuo šoninių kraštinių paviršiaus, išryškėjo ovalo formos tamsi dėmė su angliukais. Ji buvo apie 2 m ilgio ŠR–PV kryptimi ir 1 m pločio. Aplink ją rasti keli nedideli (apie 20x20x20 cm dydžio) akmenys, kurie aiškesnės konstrukcijos nesudarė. Gausiau rasta tik smulkesnių akmenų pačios dėmės turinyje. Atlikus pjūvį ŠV–PR kryptimi, nustatyta, kad tai pailga, iki 25 cm gylio, ovalo pjūvio duobė, kurioje rasta degintinių kauliukų bei kelios žiastos šukės lygiu paviršiumi (iš jų identifikuotas storas dugnelis, pakraštėlis bei pilvelio dalis), ties ŠR dėmės kraštu aptikta gargažė ir kaltinė vinis. Pati keramika gerai išdegusi, be priemaišų, juosvos spalvos. Rastas pakraštėlis ornamentuotas bangelėmis, o pilvelio dalis – lygiagrečiomis juostomis. Be to, anglingos duobės centre koncentravosi į krūvą sudėti akmenys (iki 10x10x10 cm dydžio), nuo kurių į ŠR ir buvo aptikta didžioji dalis degusių kauliukų. Dėmės paskirtis neaiški, nors radinius galima būtų sieti su ūkine duobe. Vis dėlto neatlikus osteologinės analizės, neatmetama

prielaida, kad tai degintinis kapas, kurio chronologija neaiški. Vadinasi, kape vėliau galėjo būti iškasta ūkinė duobė.

Plote 2 išryškėjo tik armens sluoksnis ir podirvis bei neaiškios paskirties anglinga dėmė.

Nepaisant neaiškios radimvietės charakteristikos, siūlome ją įrašyti į archeologinių vietų sąrašą, nes paminklas vietomis gali būti nesunaikintas, beariant ar bevedant aukštos įtampos liniją ar kanalizacijos tranšėją.

SURVEY IN GARDAMAS

In 2000, DCHP surveyed Gardamas find spot (Šilutė district) in order to identify the supposed site of the burial ground. The area of 30 m² was examined revealing a dark carbonic spot, where an unknown osteological substance, ceramic potsherds and dross were obtained. According to the chronology of the ceramics, the spot should be dated not earlier than to the late 16th century and considered as a household one. It is supposed that it could have been dug into a grave dated to the Late Iron Age.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGIJOS OBJEKTŲ TYRINĖJIMAI KRETINGOS IR SKUODO RAJONUOSE

Julius KANARSKAS

2000 m. Kretingos muziejus atliko kai kurių Kretingos ir Skuodo rajono archeologinių objektų žvalgomuosius tyrimus.

Barstyčių alkakalnis, vad. Raganos (Raganų) kalnu, yra Barstyčių mst., Skuodo r. PV pakraštyje, apie 120 m į PV–V nuo kapinių. Į PR nuo jo esančioje terasoje, kurioje buvo Barstyčių vidurinės mokyklos aikštynas traktorių ir kitos žemės ūkio technikos vairavimo įgūdžiams lavinti, Skuodo rajono savivaldybė numatė projektuoti naujas Barstyčių kapines. Ši teritorija patenka į alkakalnio (AV-1137) vizualinę apsaugos zoną, todėl KVAD Klaipėdos apygardos teikimu joje buvo atliekami žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Jų metu terasoje ištirtas 240 m² plotas, taip pat patikrintos kasamo smėlio duobės šalia esančioje aukštumoje. Tyrinėtame plote archeologinę vertę turinčių radinių arba kultūrinio sluoksnio pėdsakų nerasta.

Žibininkų senovės gyvenvietė ir kapinynas yra 0,5–0,6 km į PR nuo Palangos–Darbėnų kelio, Žibos upės dešiniajame krante, Dimitravo miške, Kretingos r. Prieš karą prie senųjų kaimo kapinių, vad. Maro kapeliais, ir greta esančioje kalvoje K. Jablonskis rado akmens ir žalvario amžiams būdingų radinių. Manoma, kad čia buvusi senovės gyvenvietė (stovyklavietė), kuri įrašyta į išaiškinamų kultūros paminklų sąrašą (IP 2464/A). Be to, 1935 m. į Kauno miesto muziejų iš Žibininkų pateko XI–XIII a. datuojamų radinių. Manoma, kad jie iš suardyto kapinyno. Nors jis jau 30 metų įrašytas į archeologijos paminklų sąrašą (AR 547), tačiau iki šiol nėra tiksliai lokalizuotas. Archeologijos literatūroje minima, kad kapinynas esąs Žibos upės dešiniojo kranto aukštumoje, šalia Maro kapelių, tačiau 1982 ir 1992 m. buvo kartografuotas į P nuo minėtos aukštumos, slėnyje.

Žvalgomųjų tyrimų metu senovės gyvenvietės pėdsakų ieškota su metalo de-